

iz planinske literature

Na pot, kjer ni poti

Vladimir Habjan, Manj znane poti slovenskih gora. Sidarta. Ljubljana 1999

To je vodnik po brezpotju. Pod tem imenom je znan med slovenskimi planinci, četudi to ni čisto do pike res. Tu in tam namreč vendarle stopi tudi na kako pot. Narejen je po običajnem Sidartinem vzorcu in vsebuje 50 vodniških enot (gorskih ciljev).

Osrednja odlika vodnika je doživetje gorā iz prve roke. Avtor je vse to obhodil, med vrsticami spoznamo, da ne samo iz osebne naslade, marveč kar s poštenim namenom, da vodniško povabi visoko kultivirano srednjo plast planincev v skrite zalive gorske nedotaknjenosti. To se mu je v celoti posrečilo, iskrenost je nagrajena, vseh 50 gorskih ciljev je docela zanesljivo predstavljanih, s kančkom podjetnosti se s polnim zaupanjem lahko napotimo za njim. (Upošteva njegova svarila/opozorila/napotila glede težavnosti, seveda.)

Idejno izhodišče za vodnik je razkorak med naravovarstvenimi zadržki in gornikiški užitki. S tem vodnikom so za hip prevladali drugi, vendar se zdi, da tudi prvi niso poteptani: avtor se zaneša na absolutno vzgojenost tistih gornikov, ki se bodo napotili za njim (niso pijanci, razgrajaci, onečejevalci, uničevalci rož, podilci divjadi in motilci gnezdečih ptic), in mimo popisanih ciljev je v slovenskih gorah še veliko otokov samote, ki jih človeška noga ne zmoti (in ne bo zmotila). Vodnik je izbirni, noče biti enciklopedično popoln, torej nikakor ni poziv za vsesplošni napad na skrite gorske lepote. Načelno je torej sprejemljiv. (Ni pa edini /slovenski/ vodnik po brezpotju. Nekaj za predokus najdemo v **Miheličevih** Julijskih Alpah in **Stritarjevih** 111 izletov, če... če plezalne smeri niso brezpotje. Če pa so, je vrsta predhabjanskih brezpotnih vodnikov že kar spodobna.

Uvodnih poglavij je kar precej, polna so nujnih napotkov in enako kot vodniški del kažejo avtorjevo osebno predanost in zavzetost. Kljub želji, da bi bila uvodna poglavja malo krajša, pa bi si uporabnik vodnika tu in tam rad privoščil malo bolj dognanih osrednjih pojmov: kaj je brezpotje, kaj je neoznačena pot, kaj je smer, kaj je alpinistični vzpon? Ali ni plezalska smer dejansko brezpotje? (Četudi je kje v Alpah katera markirana, in četudi ji Nemci pravijo »Weg«, npr. »Slowenischer/Deutscher Weg«?) Da je plezalska smer oblika brezpotja, nam knjiga implicitno sama dopoveduje, ker vključuje pet čistokrvnih plezalskih smeri, se pravi takih, ki po splošni oceni in po opredelitvi iz vodnika to so, npr. Slovenska smer in Zeleniške špice.) Ne glede na to, da »vse opredelitive povzemam iz gradiv Planinske zveze Slovenije« (str. 12), bi definicije gotovo izpopolnil in oplemenitil predhodni pogovor z veščaki. (Da ne bo pomote, v mislih imam izvedence tipa **Bojan Pollak**, **France Malešič**, **Franci Savenc**, **Tone Škarja**.) Poglavjeco »Označevanje zahtevnosti« na str. 24–26 (ne »Zasnova vodnika«, kot to poglavje napoveduje stran 12) bi bilo mogoče kaj primakniti. Pri vzponih I. stopnje, recimo, bi lahko dodali: »Stena je precej nagnjena in omogoča, da večinoma dovolj udobno stojimo.« Pri vzponih III. stopnje bi lahko dodali: »... ali celo krajši navpični steni ob sicer zadostnih, četudi majhnih oprimkih in stopih in ob skladni uporabi (polni zaposlenosti) rok in nog«.

Ob vodniškem delu, to je glavnini knjige, človeku seveda zaigra srce, ko vidi, koliko vrednih ciljev ga še čaka v življenju. Glede na slastno povabilo na gostijo – to vodnik hoče biti in tudi je – pa bralec tu in tam pogreša malo več skladnosti med lepoto ciljev in lepoto avtorjevega besedovanja. Uvodi v posamezne tri sklope – vodnik vodi (le) po Kamniških in Savinjskih Alpah, Karavankah in Julijskih Alpah – ne povedo kaj bistveno uvodnega ali razsvetljskega glede na vodniške enote, ki sledijo. Vse to je namreč tudi tam. Nekatere besede so kar

prepoceni, prehitro se ponavljajo, velika skušnjava so zlasti tehnični termini. Pri teh in zemljepisnih imenih naj bi bil avtor malo bolj natančen. Ali je za Košuto res značilen »oster gruščnat greben«? (str. 52) (Namreč: ali je gruščnat greben lahko oster? In: ali ima Košuta res gruščnat greben?) Ali so res »skalnat stolpi na južni strani Pečovnika«? (str. 52) (Mislim, da gre za južno stran Plešivca, stolp je po splošni oceni eden, ima pa tri rogle.) In koliko je Celovških špic? (str. 56) (Mislim, da bo ena dovolj.) In kaj se je zgodilo s podpisom k sliki na str. 44 »Konj, Rzenik in Velika planina«? Na sliki kraljuje Planjava, ostro oko izlušči v daljavi še Lučki Dedec in Rogatec in tenko silhueto, samo okrajek, Rzenika; Konj je vtopljen v kaluži barv, če pa kdo vidi tudi Veliko planino, bo moral stopiti k okulistu ali celo kam drugam. In Zeleniške špice!!! (str. 186–189) Za »Najvišji špic« že vemo, da je v resnici Debeli špic. (Sklicujem se na izjavo Franceta Malešiča.) Zelo dvomim, da je »Najvišji rob« pravo lastno ime. V ljudski geografiji ni presežnikov; mislim, da ni nobene gore na Slovenskem, ki ima presežnik kot del pravega lastnega imena. »Najvišji rob« je opis vrha glede na ostale vrhove v grebenu Zeleniških špic, njegovo pravo lastno ime bo treba še poiskati. Če ga ni, naj bi ga izumili, in to po zgledu enobesednih imen tipa Morež, Bavh, Plešivec, Triglav. (Na zalogi imam predloge: Kruncelj, Grobovc, Golobica, Štêkl, Torkelj, Pinkelj, Rogač, Nizman, in če ne gre drugače: Obel/Hudičev špic, Gamsov/Krivi/Grintov rob, itd., minček se lahko vrtil naprej. Zadnjo besedo bo povedal France Malešič ob asistenci **Vlasta Kopača**, **Bojana Pollaka** in še koga; takoj na tem mestu jih prosim, da se oglasijo na straneh Planinskega vestnika. Zelo potrebno je, da se posamezne vzpetine Zeleniških špic poimenujejo, če ne drugače, potem v svetli tradiciji Drenovcev, ki so nam dali Staničev vrh; glej **Pavel Kunaver**, Zeleniške Špice, Planinski vestnik 1911, str. 232–241.)

Kaj se je zgodilo z Dovškim križem, da je na skicah na straneh 196 in 399

203 postal »Dolški križ«? (V spremnem besedilu je sicer prav napisan.) Prosim, spoštujemo ustaljenost! Res so z zapisom glasu (u) divje težave (zmeda je, recimo, pri Dovžanovi/Dolžanovi soteski, ki je dva avtorja enako ne napišeta, čeprav se mora v vsakem primeru izgovoriti /u/ in ne /l/), toda »Dovje« nikoli ni bilo »Dolje«. (Gora ima ime vsekakor po Dovjem, ker je na južnih pobočjih dovški pašni svet. **Kugy** piše Lengenfelder Križ– Lengenfeld je nemško ime za Dovje – le da je to ime zmotno uporabljal za Visoki Rokav.) »Dolški križ« je že malo prehuda malomeščanska hiperkorekcija, doma nekje na koncu prejšnjega stoletja, ki je uzakojala elkanje. (Kako v slovenščini pisati glas /u/ ali kako brati črko »l«, je v resnici zamotano prek vseh razumnih meja, in noben **Toporišič** tega še ni enoumno uredil. Snov je primerna za doktorsko disertacijo. Toda na vsakdanjem nivoju ostanimo, kot rečeno, pri ustaljeni rabi – ki pa se je seveda treba naučiti.)

Tu in tam poskrbi avtor za kako humorno interpretacijo. Tako opozarja na str. 55: »Med hojo po travah (posebno ob meji) moramo biti previdni zaradi kač.« Kače imajo po vsem videzu posebno nagnjenje do (državne) meje. (So torej nekašne dedinje nekdanjih nevarnih graničarjev. Vsekakor morajo biti precej enako strupene, da nas avtor tako ljubeče svari.) Pri dodatni literaturi na str. 210 se naslov glasi »Knjige in vodniki«, kar daje slutiti, da vodniki niso knjige. (Ampak Habjanovemu vodniku bi jaz rekel knjiga.) Na str. 67 »se ponovno vzpnemo na Visoko Bavho«, kar dobesedno pomeni, da smo bili že prej tam, a se moramo po bogvedi kakšnih hudobnih zapletih vzpeti še enkrat. To seveda ni res, enkrat je dovolj, tako glede na opis poti v vodniku kot glede na lego poti v naravi. Enako na isti strani »se spet vzpnemo na Kamnati vrh« – ne, tudi tu je glede na celotni opis ture enkrat dovolj! Na planini Rekarščici nas razveseli »vzdrževana koča na avstrijski strani« – aha, poleg lovskih, gozdarskih, planinskih, zasebnih obstoje tudi vzdrževane (in ne-

vzdrževane?) koče. Bo držalo, četudi je opredelitev nekoliko nenavadna in ne vemo, čemu kljub vzdrževanosti ta koča služi.

Malo bolj resna stvar je »Abecedno kazalo« na str. 211/212. Preizkusil sem gesla Gromovec, Košuta, Lučki Dedec, Mišelj vrh, Šmihelovec, Vežica, Vršiči – tam zraven navedene številke so popolnoma neuporabne. Domnevam, da pomenijo strani (ali bolje: da jim je bilo usojeno, da naj bi pomenile strani). A na tistih straneh ni teh imen, kaj še zadevnih vodniških enot. Če je z drugimi iztočnicami tudi tako, je Abecedno kazalo v celoti neuporabno. To seveda ni katastrofa, ker se pri 50 vodniških enotah uporabnik znajde tudi brez abecednega kazala (običajno kazalo na str. 6–7 domala zadostuje), vendar pa, ko je že notri, naj bo tako, kot je treba. Zakaj recimo navajati zraven imen celo reč številke (pri »Triglavu« je prava poplava – dvajset številke! – in ko bi človek pričakoval, da je med njimi tista, ki kaže na Slovensko smer na strani 206, na edino triglavsko vodniško enoto v knjigi, saj sicer s prebogato mrežo poti zadavljeni Očak nima kaj početi v vodniku po brezpotju, se izkaže, da kot nalašč ravno številke 206 pri iztočnici »Triglav« ni; res pa ima Slovenska smer svojo iztočnico, seveda z napačnimi številkami), ko zadostuje ena, namreč tista, ki navaja stran vodniške enote? Navedena imena naj bi bila zapisana takole: Košuta 52, Lučki Dedec 38, Mišelj vrh 100, Šmihelovec 157, Vežica 38, Vršiči 38, vendar ravno teh številke tam ni, čeprav imajo ta imena v povprečju pripisanih kar po pet številke. (Ali bomo rekli »prekleti računalnik«? Toda tudi za računalnikom stojijo nazadnje le osebni človekovi grehi in /ne/uspehi!) (Če želi avtor navesti vse strani, na katerih se pojavlja neko ime, prav, samo da bodo prave, in da bodo številke strani, kjer najdemo vodniško enoto, odtisnjene polkrepko.)

No, do ponatisa bodo ti nelepotni in docela drugotni odganjki radikalno obrezani in privežani. Jedro, kot rečeno, je zdravo.

Stanko Klinar

Zbornik 50 let PD Velenje

Planinsko društvo Velenje praznuje letos zlati jubilej. Ob tej priložnosti je založilo in izdalo zbornik 50 let Planinskega društva Velenje. Debela, v trde platnice vezana knjiga obsega kar 304 strani. Zbornik prikazuje bogato življenje društva, uspehe in tudi težave, s katerimi se je srečevalo. Objavlja veliko dokumentov, fotografij in perorisb, ki pričajo o razvoju planinstva v Šaleški dolini in o obširni dejavnosti velenjskih planincev. Knjiga govori o domoljubih iz časa avstroogrske države, o partizanih, o generacijah planincev, alpinistov in ljubiteljev gora, o prostovoljnem delu, o povezanosti planincev s kmečkim prebivalstvom in še o marsičem, kar je vtisnilo pečat življenju v pokrajini med Paškimi Kozjakom, Uršljo goro, Smrekovcem in Goro Oljko. Tudi PD Velenje je vtaklo svoje sledi v podobo te lepe pokrajine. Na svoje delo je lahko ponosno. Prav je, da je v zborniku vse to zapisano in ohranjeno. Bogatih pričevanj bodo veseli tudi pisci slovenske planinske in alpinistične zgodovine in tudi raziskovalcem zgodovine Šaleške doline in mestne občine Velenje bo zbornik ponudil veliko podatkov.

Zbornik je uredil uredniški odbor: **Jože Melanšek** (odgovorni urednik), **Andrej Kuzman** (glavni urednik), **Danica Ževart**, **Franc Ojsteršek**, **Darka Zupanc**, **Irena Brložnik**, **Tone Janžovnik** in **Marjan Hrustl**. Besedilo je vnesla na disketo **Biserka Škoflec**, jezikovno ga je pregledala **Danica Ževart**. Oblikovanje in postavitev zbornika je delo **Roka Polesa**. Fotografije so iz arhiva PD Velenje in sekcij, precej pa so jih posodili člani društva. Perorisbe je narisal **Marjan Vodišek**. V 1500 izvodih je zbornik meseca junija 1999 natisnila Tiskarna Bizjak iz Velenja. Vsi, ki so poskrbeli za vsebinsko in oblikovno lep zbornik, si zaslužijo pohvalo in so na svoje delo lahko upravičeno ponosni.

Pa pogledjmo vsebino zbornika! Prvo posvetilo je napisal **Srečko Meh**, župan mestne občine Velenje. Poudaril je, da je Planinsko društvo Velenje najbolj množično društvo v mestni občini, kar je dokaz, kako veliko je prebivalcem Šaleške doline